

„...NEM CSAK SZÍV KELL, DE KELL TUDÁS IS !”

Széll Kálmán

EGY SZOCIÁLIS REND SZÜLETÉSE

Lakner Zoltán Lehel

Budapest

2018. február 22.

„Szegények mindig lesznek köztetek!”

*Ez a kemény bibliai üzenet nem a belenyugvás, az elfogadás, a
beletörődés szava, hanem*

feladatkijelölő

értelmet kap a keresztények életében!

A szegénység valósága **az emberi történet kezdeteitől** jelen van az életünkben, és nem kell föltétlen kereszténynek lenni ahhoz, hogy túrhetetlennek tartsuk.

A szolidaritás, az aktív együtt érző magatartás a „profán világban” ugyanúgy végig kíséri az emberi történelmet, mint maga a szegénység.

Szervezetten, hivatásszerűen és intézményesülten azonban csak az

• **Egyház**

hozott létre folyamatos működésű szegénygondozást.

Az állam szerepe ...

Magyarországon nagyon korai szerepvállalás a korfai Árpád kortól

A középkoron át napjainkig – főleg szabályozó – szerepkörben jelen van az állam.

A **modern közpolitika** a 18. század 2. harmadától értelmezi – részben – az **állam felelősségét a szegények élethelyzetének** javításában.

1. Először **Mária Terézia Ratio Educatio-ja** rendelkezik az állam tudatosságával a **szegény sorú gyermekek** iskoláztatásáról.
2. A kiegyezés utáni magyar kormányzat a tanulatlanságban,

iskolázatlanságban

jelöli meg

szegénység legfőbb okát,

és ezért (is) építik ki a

kötelező népoktatás rendszerét

Az állam szerepe ...

4. **Aktív állami szerepvállalás** 1884-től (Ipartörvény)
a **társadalombiztosítás** modern rendszereinek kiépítése (1884-1927 – 1975 -1997)
5. A századfordulótól a **közellátás** megszervezése lesz a **központi és a városi, vármegyei szociálpolitika** alapvető célkitűzése.
6. Az első világháború alatt a **megrokkant katonák** és a **katonaárvák** ellátása kerül a szociálpolitika középpontjába.
7. Már a század elejétől előtérbe kerül a **munkáskérdés** megoldása, majd ...
8. ... a **Stefánia Szövetség** létrejöttével a **nő- és csecsemővédelem.**

Az állam szerepe ...

9. 1918 Hilscher Rezső: *Szociálpolitika* **Az államnak felelősséget vállalnia** polgárai szociális jóllétéért!
10. A két háború között
 - a **trianoni menekültek** ellátása – állami lakásépítési program
 - **aktív szociálpolitikai eszközök** – Közjóléti Szövetkezetek, Zöldkeresztes mozgalom, 1927. évi társadalombiztosítási reform, Körzeti orvosi rendszer kiépítése, Védőnői szolgálat, FAKSZ, ONCSA
10. 1948 – **államosítás** – központosítás a szabadság és a közösségi, egyházi aktivitás teljes szétverése, megsemmisítése.
11. A 60-as évektől – a „keleti blokk” legszélesebb ellátó hálózatának kiépítése, ami bár korszerűtlen, merev és központosított, de **szinte minden területen hálózatszerűen, szervezeten** működött.

Rendszer ... és változás ...

12. Új, évtizedek óta nem, látott **szociális kihívások**

- munkanélküliség
- extrém szegénység – hajléktalanság
- elavult, rugalmatlan intézményrendszer, eszköztelenség,
- **egyszerre:** - gyors gazdagodás és sokak kilátástalan
- elszegényedése

Elszabaduló egyenlőtlenségek

4 - 4,5 X 6 – 6,5 x

~ 1,2 millióan a létminimumon

A helyzet kezelésére **alkalmatlan** ellátórendszer és szabályozás

Új világ – új szociálpolitika

13. 1990 – a **Nemzeti Megújodás Programja**

Szociális Válságkezelő Programok Irodája – kormánybiztossal

14. **Tűzoltás és rendszerépítés**

- **A hajléktalanügy kezelése**

1990 nyár 3 menedékhely

1990 december 6 típusból ~ **40** intézmény

- **Kistérségi szociális válságkezelés** 1991 végétől

cél: a helyi védelmi rendszer megerősítése

Rendszer ... és változás ...

15. **Szociálpolitikai Innovációk**, avagy

- a szociális biciglitől a szociális lószekeren, a
- hajléktalanok vonatán és hajóján át a *legjobb európai gyakorlatok* között emlegetett
- szociális földprogramokig és
- falugondnoki szolgálatokig ...

Ez volt a hőskor!

Rendszer ... és változás ...

16. 1990 – Indul a **SZOCIÁLIS TÖRVÉNYKEZÉS**

- **Önkormányzati Törvény** – 1990. évi LXV. Trv.

- **A foglalkoztatásról és a munkanélküliek ellátásáról** szóló 1991. IV. trv.

És !

az **1993. évi törvény A szociális igazgatásról
és a szociális ellátásokról**

Rendszer ... és változás ...

A törvény a kor Európájában is mintaadó,
korszerűnek számító szabályozás !

- **Törvényi szint**, (hiszen alkotmányos alapjogokat érint).
- **Szociális minimumok** a szabályozásban – ápolási díj, temetési segély, időskorúak járadéka, stb.
- **Szociális jogorvoslat** – perrel érvényesíthető jogosultságok !
- Rögzíti a **szociális ellátások formáit**, működési, hozzáférési jogosultságait, stb., az **igazgatás rendszerét**, stb.

RENDSZER SZÜLETETT

És él 25 éve!

Isten éltesse!

Néhány szó a szociális gondolat mai világáról ...

Szociálpolitikai narratívák 1.

szegénység

MÉDIUMOK, ELLENZÉK

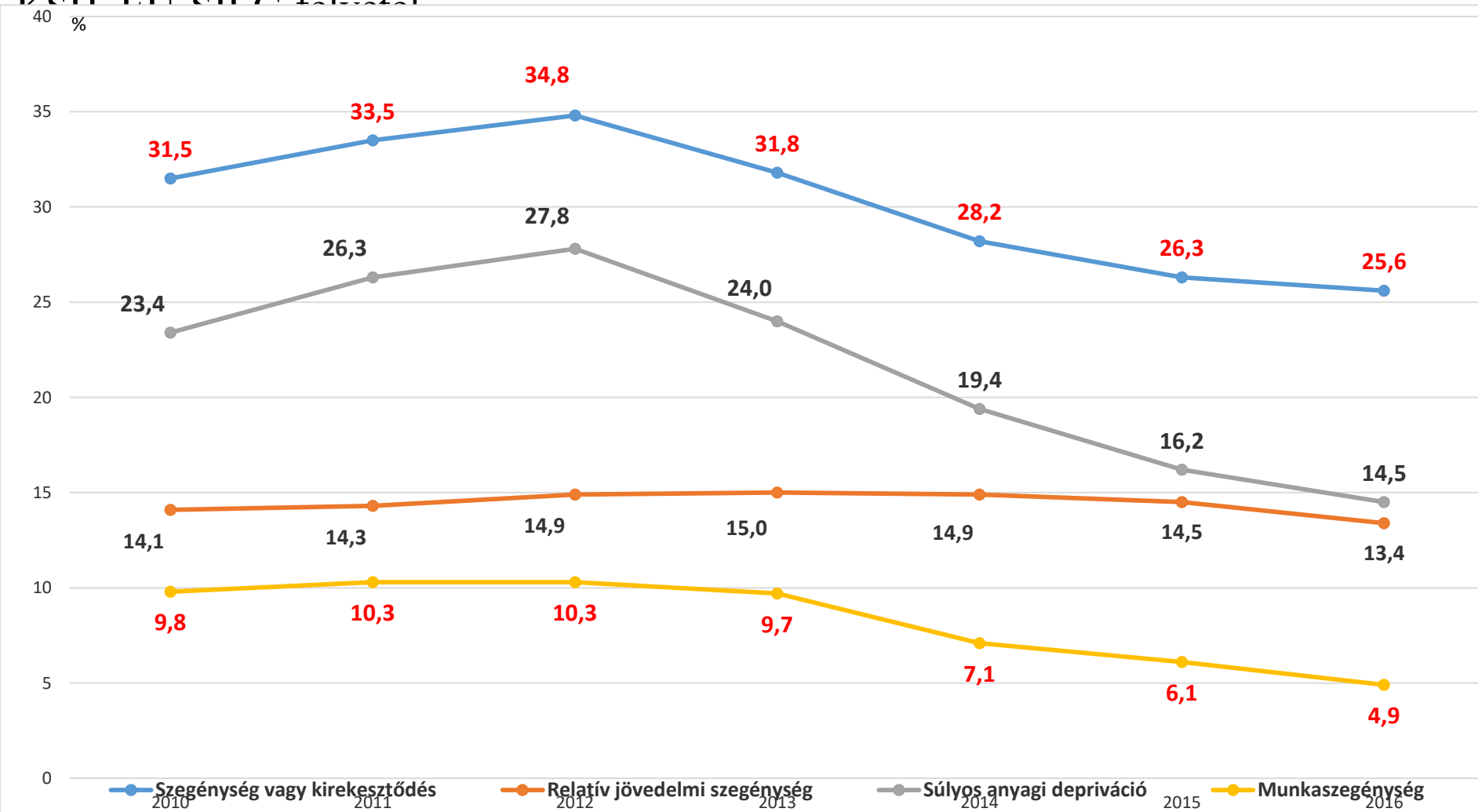
2010	NEM kérdés
2011	A szegénység terjed, növekszik
2012	A szegénység terjed, növekszik
2013	A szegénység terjed, növekszik
2014	A szegénység terjed, növekszik
2014	A szegénység terjed, növekszik
2015	A szegénység terjed, növekszik
2017	A szegénység terjed, növekszik
2018	A szegénység terjed, növekszik

KORMÁNY

2010	Mit is csináljunk?
2011	NTFS 1
	4 BEAVATKOZÁSI TERÜLET
	OKTATÁS – LAKHATÁS, FOGLALKOZTATÁS - EÜ Biztos Kezdet Gyerekházak, Roma Szakkollégiumok, ...
2014	NTFS 2
	óvodáztatás 3 éves kortól
2018	?

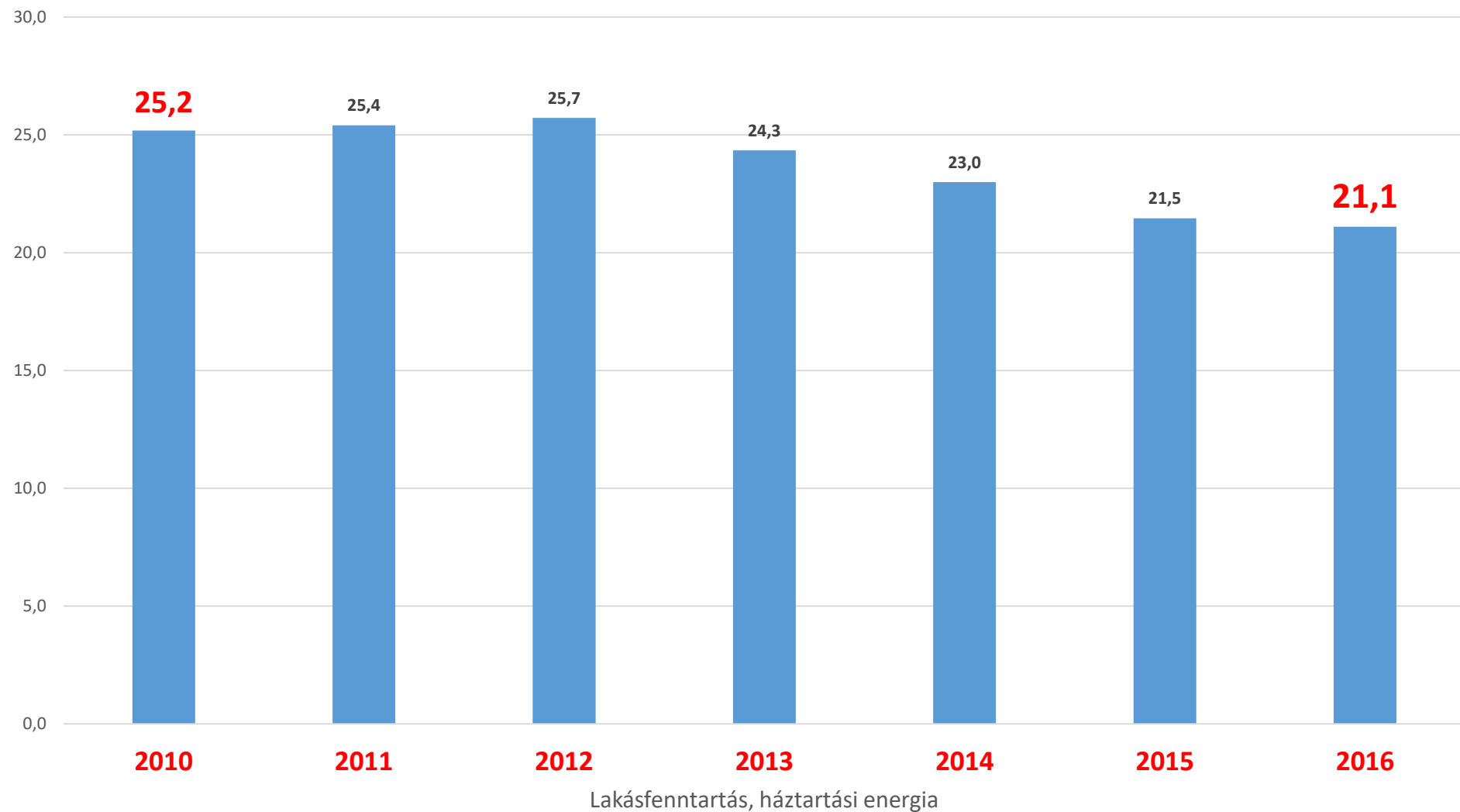
A szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya, 2010–2016

ÚSZH, EU-SILC felmérés

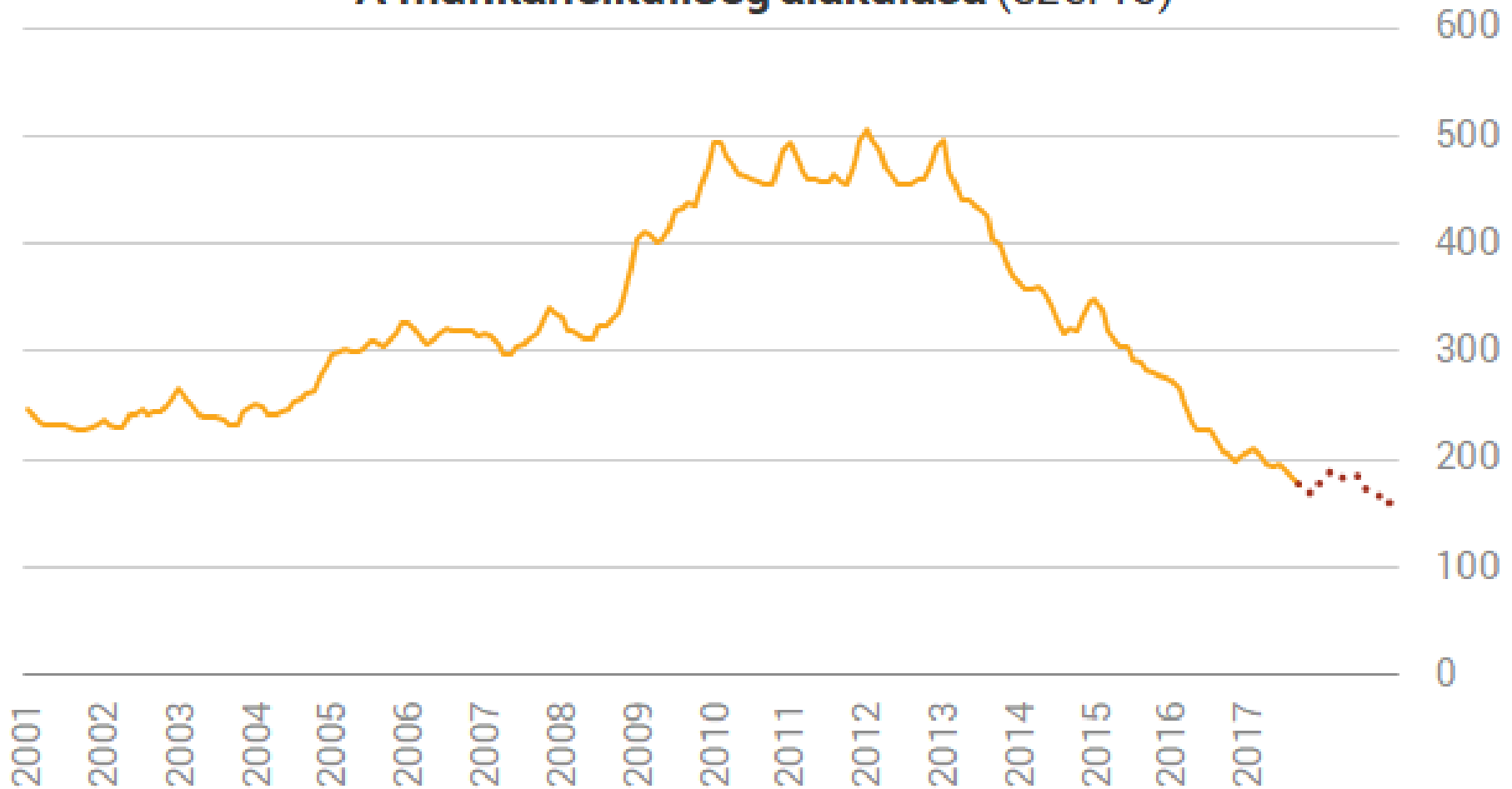
REZSI – CSÖKKENTÉS ?

Lakásfenntartás, háztartási energia aránya a teljes kiadásban 2010 és 2016 között, %

MUNKANÉLKÜLISÉG

A munkanélküliség alakulása (ezer fő)

Forrás: KSH, Portfolio

— Munkanélküliség Mnélk. progn.

MUNKANÉLKÜLISÉG %

Munkanélküliségi ráta
(15-74 éves népességen belül)

**A tudományos és szakmai műhelyek
adatokkal is alátámasztható módon igazolják,
hogy a mélyszegénységben élők
életviszonyaiban
tendenciaszerű változások következtek be!**

Ma már a hazai **roma** népesség rendelkezik

- **a legmagasabb európai foglalkoztatási adatokkal, (49 -51 %)**
- **nálunk mérhető egyedül a roma fiatalok részvétele a felsőoktatásban, (7X)**
- **itt csökken legnagyobb mértékben**

	2011	→	2016
- a súlyos anyagi depriváció és	~ 95	→	63
- az alacsony munkaintenzitás	~ 55	→	27

Szociálpolitikai narratívák 2 - 3.

„A közmunka értelmetlen és megalázó”

Jobbágysors: A közmunka bebetonozza a nyomort

Munkaszegénység

2010

2016

9,8 %

4,9%

~ 940 ezer fő

~ 470 ezer fő

Közfoglalkoztatásból az elsődleges munkaerőpiacra

2017-ben 7-8 % (~ 16 ezer fő)

Szociálpolitikai narratívák 2 -3.

SEGÉLYEZÉS → ← ***„Perverz” újraelosztás***

„A jobb módúak többet kapnak!”

Csakhogy!

Föl kell tenni a kérdést : Miből kapjanak, miből is kapnak többet?

Pénz ? / vs felzárkózás?

Csak egy sor példa ...

142 összehangolt - komplex és koordinált - **intézkedési programelem**

CÉL: A szegénység újratermelői spiráljainak megtörése !

(Ez a prevenció szemlélete !)

- a **gyermekjóléti, gyermekvédelmi** ellátások, szolgáltatások elérhetőségének, hatékonyságának fejlesztése **23 intézkedés**
- a szegénység, **szociális kizáródás** újratermelőiségének megakadályozása **3 intézkedés**
- a roma és mélyszegénységben élő gyerekek **oktatáshoz** való hozzáféréseinek javítása **14 intézkedés**
 - **Biztos kezdet** gyerekházak, óvodáztatás 3 éves kortól,

Csak egy sor példa ...

- az **iskolai lemorzsolódás csökkentése** **17 intézkedés**
 - „Útravaló” , „Második esély” típusú programok, Tanodák, ...
 - **Integrált Pedagógiai Rendszer** (IPR – kb. 100 ezer gyermek, 1600 intézm.)
- **gazdaság- és vállalkozásfejlesztés** a hátrányos helyzetű, alacsony iskolai végzettségű emberek foglalkoztatása érdekében **14 intézkedés**
 - szociális szervezetek (kb. 230), szociális földprogramok (8200 család), képzéssel egybekötött foglalkoztatás
- a települési és térségi **szegregáció csökkentése** **16 intézkedés**
 - telepprogramok

Szociálpolitikai narratívák 4.

Új kihívások ...

Gender

családpolitika

*bizonytalan nemi identitás
erőltetése*

apa - anya - gyerekek

Tudományos, minősítése =
tudományos szocializmussal,
csak **sokkal** agresszívabb és **pc-bb!**

Termékenység: **1,23** → **1,49**
Házasodás: **35500** → **51 800**
Válások: **20 ezer alatt! (53 ! Év)**

„közös kincs”

Szociálpolitikai narratívák 5.

Fogyatékosok ellátása

Idősek ellátása

„Totális” intézményi gondoskodás
a bentlakásos otthonok túlsúlyával

Gyermekvédelem

Az önálló életvitelt elősegítő
otthonközeli ellátások és
kitagolás (intézménytelenítés)
(sic !)

medikális szemlélet

autonómia szemlélet

- lakóotthon

- lakóotthon, családba helyezés

Különbség az egyes szociálpolitikai iskolák tettekeszségében van!

Szociálpolitikai narratívák 6.

... és mit hoz a jövő?

- Kárpát-medencei (össznemzeti) **családpolitika** ???
- A **szociális igazgatás** korszerűsítése (3 éve már átalakult, áthelyeződtek a hangsúlyok)
- **Intézményi ellátások** folytatódik a **kitagolás**
(a fürdővíz esete ...!)
- **Segélyezés** **tovább a (!)**
munkaszocializáció útján
- **Jövedelempolitika** **adócsökkentés + munka**
+ vállalkozásfejlesztés
- **Felzárkózáspolitiká** **Új lendület kell !**
200 elárvult kistelepülés
programja !!!

Vissza a személyhez,
vissza a nemzethez ...!

A SZOCIÁLPOLITIKA

Nem (csak) a szegényeket támogató politika!

**A szociálpolitikának,
azaz a szélesebb értelemben vett
társadalompolitikának**

A NEMZET EGÉSZÉT KELL SZOLGÁLNI!

ez

szelektív, de nem kirekesztő

célzott, de nem kizárólagos

szubszidiáris, azaz felelősséget és autonómiát növelő

Középpontjában

a személy és a

nemzeti közösség

együtt

méltósága áll !

... induljunk ki végül abból a
- katolikus – szegénységfogalomból..... hogy

*„Szegények azok, akik el vannak zárva attól, hogy
szabadságban, biztonságban és méltóságban élvezzék a föld javait.”*

Ebben a kontextusban realizálódik
a korszerű állam
szociális felelőssége:

amennyiben **társadalomszerkezeti** okok, vagy
a **társadalom működési rendjének zavarai**

okozzák és konzerválják az emberhez méltatlan élethelyzeteket,
akkor **társadalmi rosszról, társadalmi bűnről** beszélhetünk.

Ezért szükséges létrehozni ...

a szabadságot, a biztonságot és a méltóságot garantáló

társadalmi jó struktúráit,

azaz olyan

társadalmi működési módot

kialakítani, amelyben minden ember képes kibontakoztatni belső adottságait
(esélyek egyenlősége).

Ez a **KÖZJÓT szolgáló ÁLLAM**

legfőbb feladata, s egyben mindenki

személyes felelőssége is,

különösképpen azáltal, hogy **aktív és szolidáris** résztvevője a közösség életének!

Így teremthetjük meg közösen

Egy **társadalmilag igazságos és biztonságos élet** feltételeit!

Köszönöm a figyelmet!